

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry

Hallitusohjelma- tavoitteet 2027–2031

Sisältö

Johdanto	2
Kärkitavoitteet	3
Läpileikkaavat tavoitteet	4
TAVOITE 1: Naisiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisy & kattavat tukipalvelut	5
TAVOITE 2: Työn ja toimeentulon tasa-arvon vahvistaminen	7
TAVOITE 3: Naisten poliittisen osallisuuden ja politiikan tasa-arvon vahvistaminen Suomessa ja kansainvälisesti	9
TAVOITE 4: Yhdenvertaisten terveys- ja hyvinvointipalveluiden saatavuus varmistetaan kaikkialla Suomessa	11
Tavoitteiden seuranta ja arviointi	13

Johdanto

Eduskuntavaalit käydään Suomessa keväällä 2027.

Tasa-arvon mallimaana tunnettu Suomi on viime vuodet elänyt todellisuudessa, jossa globaalit kriisit ja konfliktit seuraavat toisiaan. Kansainvälistä sääntöpohjaista maailmanjärjestystä kyseenalaistetaan voimakkaasti jopa tärkeiden kumppaneiden toimesta. Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan merkitys on korostunut epävarmoina aikoina.

Sukupuolten tasa-arvo on Suomen tärkeimpiä arvoja sekä toimivan, turvallisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan perusta. Yhteiskunnallisen polarisaation syventyessä puoluerajat ylittävän yhteistyön merkitys korostuu.

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n hallitusohjelmatavoitteiden takana seisoo suomalainen naisjärjestökenttä: kahdeksan eduskuntapuolueen naisjärjestöt, Naisasialiitto Unioni, Naisjärjestöjen Keskusliitto sekä Sukupuolentutkimuksen seura.

NYTKISin hallitusohjelmatavoitteet keskittyvät **neljän pääteeman** ympärille, minkä lisäksi hallitukselle ehdotettuja tasa-arvotoimia vahvistavat **kolme läpileikkaavaa tavoitetta**.

Tavoitteenamme on yhteiskunta, jossa kaikilla tytöillä ja naisilla on tasa-arvoiset mahdollisuudet elää omannäköistään elämää turvassa väkivallalta, osallistua tasa-arvoiseen työelämään ja julkiseen päätöksentekoon sekä saada tarvitsemaansa apua ja tukea kaikissa elämänvaiheissa. Tasa-arvotyön tulee olla pitkäjänteistä ja hyvin resursoitua.

Sukupuolten tasa-arvo edistyy parhaiten yhteistyöllä.

Tervetuloa tutustumaan NYTKISin hallitusohjelmatavoitteisiin!

Kärkitavoitteet

1. Säädetään laki lähisuhdeväkivallan ehkäisyn rakenteista hyvinvointialueille ja kunnille.

2. Toimeenpannaan Istanbulin sopimus täysimääräisesti, sisältäen pakottavan kontrollin kriminalisoinnin ja läheisen suhteen säätämisen rangaistuksen koventamisperusteeksi.

3. Kohdennetaan pysyvää lisärahoitusta gynekologisten sairauksien ja oireiden sekä muiden sairauksien sukupuolierojen tutkimukseen ja hoitomuotojen kehittämiseen. Parannetaan vaihdevuosi- ja esivaihdevuosioireiden tunnistamista terveydenhuollossa.

4. Toteutetaan vaikuttavia toimia palkkatasaarvon edistämiseksi ja selvitetään Islannin mallin käyttöönottoa Suomessa.

Läpileikkaavat tavoitteet

1. Tasa-arvon vastaisen liikehdinnän torjuminen ja tasa-arvon puolustaminen Suomessa ja kansainvälisesti

- Hallitus vastaa määrätietoisesti tasa-arvon vastaisiin uhkiin kotimaassa ja kansainvälisesti tukemalla tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia edistäviä kansalaisjärjestöjä, säilyttämällä tasa-arvon edistäminen läpileikkaavana ulko- ja turvallisuuspoliittisena prioriteettina, sekä kohdentamalla rahoitusta erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksien edistämiseen.
- Hallitus huomioi moniperustaisen syrjinnän vaikutukset kaikilla hallinnonaloilla ja kiinnittää huomiota erityisesti maahan muuttaneiden, vammaisten ja nuorten naisten ja tyttöjen sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien asemaan. Hallitus laatii sateenkaaripoliittisen toimintaohjelman sateenkaari-ihmisten oikeuksien turvaamiseksi ja edistämiseksi.

2. Tasa-arvolain kokonaisuudistuksen toteuttaminen vastaamaan tämän päivän tarpeita

- Hallitus arvioi lain suhteen EU-lainsäädäntöön sekä varmistaa sen ajantasaisuuden ja selkeyden mm. vahvistamalla uhrin oikeussuojaa sukupuoleen perustuvissa syrjintätapauksissa, varmistamalla lakia valvovien viranomaisten ja tasa-arvolautakunnan riittävät resurssit ja toimivallan sekä mahdollistamalla tasa-arvovaltuutetun toimivallan moniperustaisen syrjinnän tapauksissa, joissa yksi syrjintäperusteista on sukupuoli.

3. Sukupuolivaikutusten arvioinnin ja sukupuolittietoisesta budjetoinnin vakiinnuttaminen kaikkeen päätöksentekoon

- Hallitus velvoittaa sukupuolivaikutusten systemaattiseen arviointiin kaikissa laki- ja budjettiesityksissä valmistelusta toimeenpanoon ja seurantaan, kehittämällä sukupuolittietoista budjetointia osana julkisen talouden suunnittelua, kohdentamalla sille riittävät resurssit, sekä vahvistamalla virkahenkilöiden ja päättäjien tasa-arvo-osaamista koulutuksella ja ohjeistuksella.

TAVOITE 1:

Ennaltaehkäistään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja taataan kattavat tukipalvelut

Sukupuolistunut ja seksuaalinen väkivalta ja sen eri muodot ovat Suomessa hälyttävän yleisiä, samoin väkivaltaa ylläpitävät haitalliset asenteet. Väkivallan ennaltaehkäisyyn ja lopettamiseen tähtäävät tukipalvelut ovat kuitenkin pirstaleisia ja aliresursoituja. Väkivallan ehkäisy ja torjunta edellyttävät vahvaa, johdonmukaista ja poikkihallinnollista poliittista sitoutumista kaikilta eduskuntapuolueilta.

Tavoitteemme:

1. Istanbulin sopimuksen täysimääräinen toimeenpano

- Hallitus varmistaa Istanbulin sopimuksen ja naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen EU-direktiivin täysimääräisen toimeenpanon mm. lisäämällä läheisen suhteen rangaistuksen koventamisperusteeksi rikoslakiin, edellyttämällä velvoittavaa riskienkartoitusta osana kaikkien lähisuhdeväkivallan uhrien kanssa tekevien viranomaisten työtä, lisäämällä turvakotien ja seksuaalirikosten uhrien tukikeskusten määrää sopimuksen edellyttämälle tasolle sekä turvaamalla palveluiden saavutettavuuden ja esteettömyyden.

2. Laki lähisuhdeväkivallan ehkäisyn rakenteista

- Hallitus säätää lain lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden rakenteista (ns. rakennelaki), jossa säädetään eri toimijoiden vastuista ja velvollisuuksista, velvoittaen alueet mm. nimeämään lähisuhdeväkivaltakoordinaattorit, järjestämään väkivallan monialainen yhteistyö ja tarjoamaan yhdenvertaiset palvelut väkivallan osapuolille.
- Hallitus osoittaa riittävän ja pysyvän rahoituksen lain toimeenpanoon sekä väkivaltarikosten tutkintaan ja oikeuskäsittelyihin.

3. Pakottavan kontrollin kriminalisointi ja kunniaan liittyvän väkivallan torjuminen

- Hallitus kriminalisoi pakottavan kontrollin rikoslaissa puuttuakseen äärimmäiseen henkiseen väkivaltaan.
- Hallitus huolehtii, että kunniaan liittyvä väkivalta tunnistetaan paremmin ja sitä pystytään ehkäisemään jo varhaisessa vaiheessa, mm. kotoutumiskoulutuksen ja viranomaisten osaamisen vahvistamisen keinoin.

4. Lähestymiskiellon tehostaminen

- Hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta lähestymiskiellon valvontaa tehostetaan, lähestymiskiellotohakemukset käsitellään välittömästi ja kiellon rikkomiseen puututaan vaikuttavammin.

5. Väkivallan tekijätyön ja järjestöjen rahoituksen vahvistaminen

- Hallitus laatii ja toimeenpanee valtakunnallisen toimenpideohjelman väkivallan tekijätyön vahvistamiseksi varmistuen tuen väkivaltaisesta käyttäytymisestä irtautumiseen.
- Hallitus toteuttaa seurantatutkimuksen sukupuolistuneeseen väkivaltaan liittyvistä haitallisista asenteista ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin niiden muuttamiseksi. Kasvatuksen ja koulujen ennaltaehkäisevä rooli tunnistetaan ja resurssoidaan mm. vahvistamalla seksuaalikasvatusta kaikilla koulutusasteilla, painottaen suostumuksen ja oman sekä muiden itsemääräämisoikeuden tunnistamista.
- Hallitus korottaa väkivaltatyötä tekevien järjestöjen rahoituksen vähintään vuoden 2024 tasolle.

6. Teknologiavälitteiseen väkivaltaan puuttuminen

- Hallitus ehkäisee ja torjuu teknologiavälitteisen väkivaltaa kriminalisoimalla maalittamisen ja vihapuheen, edistämällä EU-lainsäädäntöä ja sen toimeenpanoa alustojen vastuun vahvistamisesta, haitallisiin algoritmeihin ja väkivaltaiseen sisältöön puuttumisen osalta sekä vahvistamalla viranomaisten valmiuksia valvoa ja puuttua teknologiavälitteiseen väkivaltaan.

TAVOITE 2: Työn ja toimeentulon tasa-arvoa vahvistetaan

Sukupuolten palkkaerot, raskaussyrjintä, epävarmat työsuhteet sekä hoivavastuun epätasainen jakautuminen kietoutuvat yhteen ja kasaantuvat erityisesti nuorille ja muuten haavoittuvassa asemassa oleville naisille, heikentäen heidän toimeentuloaan, urakehitystään ja eläketurvaansa.

Tavoitteemme:

1. Palkkatasa-arvon ja palkka-avoimuuden vahvistaminen ja työelämän segregaaation purkaminen

- Hallitus toteuttaa vaikuttavia toimia palkkatasa-arvon edistämiseksi, selvittää Islannin mallin käyttöönottoa Suomessa sekä ryhtyy toimiin haavoittuvassa asemassa olevien naisten euron selvittämiseksi. Hallitus etsii EU:n palkka-avoimuusdirektiiviä kunnianhimoisempia keinoja palkka-avoimuuden vahvistamiseksi.
- Hallitus purkaa työelämän sukupuolisegregaatiota kasvatuksen ja koulutuksen keinoin, mm. säätämällä kasvatuksen ja koulutuksen sukupuolitietoisuus lakisääteiseksi sekä lisäämällä alan ammattilaisille, erityisesti oppilaanohjaajille, velvoittavaa lisäkoulutusta stereotyyppien ja sisäistettyjen ennakkoluulojen purkamiseen.

2. Seksuaalisen ja sukupuolittuneen häirinnän torjunta työelämässä

- Hallitus tehostaa seksuaaliseen ja sukupuolittuneeseen häirintään puuttumista vahvistamalla työnantajan velvollisuuksia, helpottamalla häirinnästä raportointia, estämällä uhriin kohdistuvia kostotoimia ja koventamalla seuraamuksia.

3. Työssäjaksamisen edistäminen ja hoivavastuun tasa-arvoisempi jakautuminen

- Hallitus edistää työn, perhe-elämän ja vapaa-ajan tasapainoa OBJ kehittämällä perhevapaajärjestelmää isien perhevapaiden käytön lisäämiseksi sekä tukemalla tasa-arvoista vanhemmuutta mm. neuvoloissa ja perhepalveluissa.
- Hallitus sisällyttää työterveys- ja työturvallisuuslakeihin veloitteet psykososiaalisen kuormituksen ennaltaehkäisystä sekä selvittää mielenterveyden tukemista osana lakisäätteistä työterveyshuoltoa.

4. Haavoittuvassa asemassa olevien naisten aseman vahvistaminen ja syrjinnän ehkäisy työelämässä

- Hallitus ehkäisee raskaus- ja perhevapaasyrjintää selkeyttämällä lainsäädäntöä, koventamalla seurauksia ja lisäämällä tietoisuutta lainsäädännöstä.
- Hallitus vahvistaa maahan muuttaneiden ja haavoittuvassa asemassa olevien naisten koulutus-, työllisyys- ja toimeentulomahdollisuuksia mm. purkamalla työmarkkinoille pääsyn esteitä, vahvistamalla tulkkauspalveluita, panostamalla anonyymiin rekrytointiin sekä laatimalla naisten eläkkeiden tasa-arvoa edistävän toimenpideohjelman.

TAVOITE 3: Naisten poliittista osallisuutta ja politiikan tasa-arvoa edistetään Suomessa ja kansainvälisesti

Naisten tasa-arvoinen poliittinen osallistuminen on demokratian ja laadukkaan päätöksenteon perusta. Naiset kohtaavat kuitenkin politiikassa sukupuolistunutta vihapuhetta, häirintää ja rakenteellisia esteitä, jotka hiljentävät ja vaikuttavat erityisesti nuoriin ja vähemmistötaustaisiin naisiin.

Tavoitteemme:

1. Poliittikkaan osallistumisen esteiden purkaminen

- Hallitus vahvistaa poliittisen päätöksenteon tasa-arvoa mm. edistämällä perhe-elämän ja poliittisen toiminnan yhteensovittamista ja vahvistamalla eduskunnan ja valtuustojen tasa-arvon edistämistä ja häirinnän lopettamista edistäviä rakenteita.
- Hallitus muuttaa lainsäädäntöä, jotta julkisissa luottamustehtävissä toimivien kokouspalkkiot eivät pienennä vanhempainpäivärahaa.

2. Päättäjiin kohdistuvan vihapuheen lopettaminen

- Hallitus kriminalisoi maalittamisen ja vihapuheen, sekä laatii toimenpideohjelman poliitikkoihin kohdistuvan vihapuheen ja verkkohäirinnän ehkäisemiseksi ja lopettamiseksi, painottaen erityisesti nuoriin nais- ja vähemmistöpoliitikkoihin kohdistuvan väkivallan torjuntaa.

3. Poliitiikan sukupuolittuneen työnjaon purkaminen

- Hallitus purkaa politiikan sukupuolittunutta työnjakoa ja vahvistaa naisten osallisuutta erityisesti ulko-, puolustus-, turvallisuus-, talous- ja kehityspolitiikassa sekä edistää naisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia asiantuntijoina, päätöksentekijöinä ja rauhanneuvottelijoina kansallisesti ja kansainvälisesti.

4. Puoluetoininnan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen

- Hallitus edistää puoluetoininnan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta turvaamalla poliittisten naisjärjestöjen sekä naisten poliittista osallisuutta edistävien järjestöjen rahoituksen sekä edistämällä turvallista kampanjointia vaaleissa.

TAVOITE 4: Naisten ja tyttöjen terveyttä ja hyvinvointia edistetään yhdenvertaisesti

Naisten ja tyttöjen terveys on edelleen aliresursoitu ja -tutkittu aihealue. Perusoletus lääketieteessä on edelleen liian usein mies. Tämä näkyy naisille tärkeiden palvelujen saatavuudessa, hoidon laadussa ja sukupuolittuneiden terveyserojen sitkeydessä. Nais erityisiä sairauksia ja oireita tunnistetaan ja hoidetaan usein puutteellisesti, ja alueelliset erot palveluissa ovat merkittäviä. Naisten ja tyttöjen terveyteen panostaminen on tasa-arvokysymys ja välttämätöntä hyvinvoivan ja kestävä yhteiskunnan rakentamiseksi.

Naisten ja tyttöjen terveys on edelleen aliresursoitu ja -tutkittu aihealue. Perusoletus lääketieteessä on edelleen liian usein mies. Tämä näkyy naisille tärkeiden palvelujen saatavuudessa, hoidon laadussa ja sukupuolittuneiden terveyserojen sitkeydessä. Nais erityisiä sairauksia ja oireita tunnistetaan ja hoidetaan usein puutteellisesti, ja alueelliset erot palveluissa ovat merkittäviä. Naisten ja tyttöjen terveyteen panostaminen on tasa-arvokysymys ja välttämätöntä hyvinvoivan ja kestävä yhteiskunnan rakentamiseksi.

Tavoitteemme:

1. Naisten ja tyttöjen terveyden ja hyvinvoinnin rakenteellisen eriarvoisuuden purkaminen

- Hallitus korjaa naisten terveyden rakenteellisen aliresursoinnin kohdentamalla pysyvää lisärahoitusta gynekologisten sairauksien ja oireiden sekä muiden sairauksien sukupuolierojen tutkimukseen, hoitomuotojen kehittämiseen, terveyspalvelujen ja -tiedon saatavuuden parantamiseen. Hallitus velvoittaa terveyspalvelut sukupuolisensitiiviseen ja ajantasaiseen osaamiseen.
- Hallitus varmistaa, että terveydenhuollossa tunnistetaan ja hoidetaan vaihdevuosi- ja esivaihdevuosisoireet asiantuntevasti, tarvittaessa lääkäreiden ja terveydenhoitajien täydennyskoulutuksella.

2. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden yhdenvertainen toteuttaminen

- Hallitus turvaa seksuaali- ja lisääntymisterveyden palvelujen yhdenvertaisuuden mm. säätämällä ehkäisyn ja kuukautissuojat maksuttomiksi kaikille alle 25-vuotiaille, varmistamalla julkisten hedelmöityshoito- ja raskaudenkeskeytyspalvelujen saatavuuden sekä uudistamalla sterilisaatiolainsäädäntöä yksilön itsemääräämisoikeutta vahvistavaksi.
- Hallitus edistää ulkopolitiikassaan seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien toteutumista globaalisti ja varmistaa resurssit ulkopolitiikassa ja kehityspolitiikassa tehtävälle tasa-arvo- ja SRHR-työlle.

3. Naisten ja tyttöjen mielenterveyden vahvistaminen

- Hallitus pysäyttää naisten ja tyttöjen mielenterveyden kriisin mm. vahvistamalla perus- ja ennaltaehkäiseviä mielenterveyspalveluja, turvaamalla oppilas- ja opiskelijahuollon riittävät resurssit ja varmistamalla nopean hoitopääsyn koko maassa.

Tavoitteiden seuranta ja arviointi

Hallitus sitoutuu seuraamaan tasa-arvotavoitteiden toteutumista järjestelmällisesti koko vaalikauden ajan ja varmistamaan, että toimenpiteet johtavat mitattaviin ja tosiasiallisiin parannuksiin naisten ja tyttöjen oikeuksien, turvallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisessa. Seuranta perustuu ajantasaiseen sukupuolittain eriteltyyn tietoon, risteävät erot huomioivaan analyysiin sekä avoimeen raportointiin.

Tavoitteiden toteutumista seurataan osana hallituksen strategista ohjausta ja vuosittaista talousarvio- ja julkisen talouden suunnitteluprosessia. Sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolitietoinen budjetointi toimivat keskeisinä välineinä päätösten vaikutusten ennakko- ja jälkiarvioinnissa.

Hallitus hyödyntää seurannassa kansallisia rekistereitä, tutkimustietoa ja viranomaisten tuottamaa tilastoaineistoa sekä tekee tiivistä yhteistyötä tasa-arvoviranomaisten, tutkimuslaitosten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään väkivallan ehkäisyyn, terveyspalvelujen saatavuuden, työelämän tasa-arvon ja poliittisen osallisuuden kehitykseen sekä erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin. Seurantatieto raportoidaan säännöllisesti eduskunnalle ja julkaistaan avoimesti.

Hallitus arvioi tasa-arvopolitiikan kokonaisuutta vaalikauden puolivälissä ja tekee tarvittaessa linjausmuutoksia tai lisätoimia tavoitteiden saavuttamiseksi. Vaalikauden lopussa hallitus laatii kattavan loppuarvioinnin, jossa tarkastellaan tavoitteiden toteutumista, toimenpiteiden vaikuttavuutta ja oppeja seuraavaa hallituskautta varten.

***Naisjärjestöt Yhteistyössä -
Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry***
*on kattojärjestö, johon kuuluvat
eduskuntapuolueiden naisjärjestöt sekä
Naisasialiitto Unioni, Naisjärjestöjen Keskusliitto
ja Sukupuolentutkimuksen seura.*

Tutustu: nytkis.org

***Naisjärjestöt Yhteistyössä –
Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry***
*on kattojärjestö, johon kuuluvat
eduskuntapuolueiden naisjärjestöt sekä
Naisasialiitto Unioni, Naisjärjestöjen Keskusliitto
ja Sukupuolentutkimuksen seura.*